

Matej Jamnik

Analiza infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa na slovenskih univerzah

Analysis of sport infrastructure for the needs of university sport at the Slovenian universities

Izvleček

Eden od temeljnih pogojev za razvoj univerzitetnega športa v Republiki Sloveniji je primerna športna infrastruktura (športni objekti) za potrebe univerzitetnega športa. Za ugotovitev dejanskega stanja športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa v Republiki Sloveniji smo se omejili na Univerzo v Ljubljani, Univerzo v Mariboru in Univerzo na Primorskem (dejansko stanje športne infrastrukture smo opisali za vsako univerzo posebej). Razvoj univerzitetnega športa v Republiki Sloveniji je neločljivo povezan z izboljšanjem športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa. S tem razlogom je potrebno zagotoviti dolgoročno sistemsko načrtovanje izgradnje, vzdrževanje in optimalno upravljanje športne infrastrukture, ki naj bo v lasti slovenskih univerz.

Ključne besede: športna infrastruktura – univerzitetni šport, športni objekti in univerzitetni šport.

Abstract

One of the root causes for the development of university sports in the Republic of Slovenia is the construction and management of sports infrastructure (sports facilities) for the purposes of university sports. In order to determine the actual state of sports infrastructure for the purposes of university sports in the Republic of Slovenia, we restricted ourselves to the University of Ljubljana, the University of Maribor and the University of Primorska (we described the actual state of sports infrastructure for each university separately). The development of university sports in the Republic of Slovenia is inextricably to improvement of sports infrastructure for the purposes of university sports. For this reason, it is necessary to provide long-term systemic planning of the construction, maintenance and optimal management of sports infrastructure, which should be owned by Slovenian universities.

Key words: Sports infrastructure - university sports, Sports facilities and university sports.

■ Uvod

Uvedba Bolonjske reforme je na področju univerzitetnega športa v Sloveniji v danem trenutku pustila negativne posledice. Te se kažejo v tem, da število redno športno aktivnih študentov v športnih programih, ki jih organizirajo slovenske univerze in visokošolski zavodi (v nadaljevanju slovenske univerze), upada (Bratuž 2016). Upad redno športno aktivnih študentov je doprineslo tudi dejstvo, da slovenske univerze niso znale pravilno umestiti univerzitetnega športa kot kvaliteto akademskega življenja v svoj »akademski sistem«.

Sklicevanje na samo Bolonjsko deklaracijo in nepoznavanje ali zanemarjanje ostalih pomembnih dokumentov o športu (EU listina o športu, Mednarodna listina o telesni vzgoji in športu, EU manifest o mladini in športu, Resolucija o športu, Bela knjiga o športu ...) je slovenske univerze pripeljalo do tega, da v glavnem »gasilsko« re-

šujejo probleme univerzitetnega športa. Navedenemu razumevanju univerzitetnega športa je sočasno doprineslo tudi k negativnemu razvoju športne infrastrukture (športnih objektov) za potrebe univerzitetnega športa, ki je roko na srce na slovenskih univerzah (izjema je deloma le Univerza v Mariboru) pomanjkljiva in zastarela (Gerlovič 2016).

■ Športna infrastruktura za potrebe univerzitetnega športa na slovenskih univerzah

Eden od temeljnih predpogojev za razvoj univerzitetnega športa v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju RS) je dolgoročno načrtovanje izgradnje, vzdrževanje in optimalno upravljanje ustrezne športne infrastrukture, ki mora biti v večinski meri v lasti univerz ali študentskih domov (lahko v kombinaciji javnega-zasebnega partnerstva).

Slika 1. Univerza v Ljubljani (osebni arhiv).

Iz Nacionalnega programa športa je lepo razvidno, da je RS normative na tem področju sprejela – 3,2 m² zunanjih športnih površin na osebo, 0,32 m² notranjih športnih površin na osebo. V praksi lahko trdimo, da slovenske univerze temu normativu nikoli niso sledile. Podatki namreč kažejo, da na Univerzi v Ljubljani (v nadaljevanju UL) razpolagajo z 0,08 m² notranjih športnih površin na študenta, na Univerzi v Mariboru (v nadaljevanju UM) pa z 0,17 m² notranjih športnih površin na študenta, dočim Univerza na Primorskem (v nadaljevanju UP) kot tudi ostali slovenski visokošolski centri svoje lastne športne infrastrukture nimajo (Gerlovič 2016).

Domnevamo, da se slovenske univerze z načrtovanjem izgradnje, vzdrževanjem in optimalnim upravljanjem športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa niso resno sistemsko ukvarjale oziroma so to področje zanemarjale. Prav tako za to področje niso hoteli »slišati« odgovorni na državnem nivoju.

Navajamo lahko, da na UL po osamosvojitvi Slovenije ni bila izvedena nobena obsežna investicija (izjema je Univerzitetni plavalni center na Fakulteti za šport Univerze v Ljubljani, ki pa ga večinoma uporabljajo študentje Fakultete za šport za svoj pedagoški proces) v smislu izgradnje ali obnove lastne športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa, kljub temu da se je število študentov podvojilo. Na UM je z izgradnjo Univerzitetnega športnega centra Leona Štuklja zadeva nekoliko boljša, dočim je na UP kot na ostalih visokošolskih centrih situacija še slabša kot na UL (nimajo lastne športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa).

Pri tem lahko omenimo dejstvo, da se je v RS v letih med 1994 in 2010 zgradilo in moderniziralo preko 400 večjih športnih objektov. »Mačehovski« odnos do univerzitetnega športa je bil na UL lepo razviden iz besed nekdanjega rektorja dr. Ivana Svetlika: »Politika

investicij na UL je določena. Prioriteto imajo osrednji strokovni programi. Za športno infrastrukturo UL nima lastnih sredstev« (Gerlovič 2008).

Za širše razumevanje pomena izgradnje športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa je potrebno pogledati tudi na druge univerze, kjer opažamo, da napredne univerze segmentu izgradnje lastne športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa posvečajo precejšnjo pozornost. Univerze, ki jih navajamo, so v izgradnjo lastne športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa investirale (Mcauley, Obrist, Weber 2008): Univerza v Gentu (8 milijonov EUR), Univerza v Baslu (20 milijonov EUR), Univerza v Dublinu (7 milijonov EUR).

Za ugotovitev dejanskega stanja športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa na slovenskih univerzah smo se omejili na analizo stanja na UL, UM in UP.

Pridobili smo dostopne podatke, kateri nam dajejo realno stanje o ustreznosti športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa na slovenskih univerzah (literatura, viri, strategije razvoja posameznih univerz, navedbe oseb odgovorne za to področje na rektoratih posameznih univerz).

■ Dejanske ugotovitve

Dejstvo je, da je zgodovina posameznih slovenskih univerz zelo različna, zato smo analizo stanja in predloge za izboljšanje stanja športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa naredili za vsako univerzo posebej – kot rečeno smo se omejili le na UL, UM in UP.

Univerza v Ljubljani

UL je najstarejša in največja slovenska univerza, ravno v letu 2019 bo praznovala svojo 100 letnico delovanja. Po zadnjih podatkih na njej študira cca. 40.000 študentov. Število vpisanih študentov se je po osamosvojitvi Slovenije podvojilo.

UL razpolaga z eno večnamensko športno dvorano (Univerzitetna športna dvorana Rožna dolina), zgrajeno v osemdesetih letih prejšnjega stoletja.

Slika 2. Univerzitetne športna dvorana – zunanost (arhiv COD).

Slika 3. Univerzitetne športna dvorana – notranost (arhiv COD).

V neposredni bližini dvorane sta še dve zunanji igrišči za odbojko na mivki, zunanje asfaltno igrišče za futsal in nekaj naprav za fitnes vadbo. Omenjene površine so v lasti Študentskih domov Ljubljana, ki pa se uporabljajo v večini za rekreacijo študentov, ki bivajo v študentskih domovih.

Slika 4. Naprave za fitnes vadbo na prostem in igrišče za odbojko na mivki (osebni arhiv).

Študentje za športno vadbo koristijo tudi športno dvorano na Pedagoški fakulteti UL in na Srednji vzgojiteljski šoli in gimnaziji Ljubljana, in tudi športne prostore na Fakulteti za šport UL (v dopoldanskih in zgodnje popoldanskih urah se omenjeni prostori uporabljajo za pedagoški proces študentov Fakultete za šport). V ostalem času pa se športni prostori (telovadnice, bazen itd.) oddajajo večinoma zunanjim uporabnikom.

Podatke smo pridobili iz vsebine Strategije UL 2012–2020 in s pridobljenimi navedbami s strani predstavnika rektorata UL (junij 2018). Pridobljeni podatki kažejo na to, da se na UL sicer zavedajo pomembnosti športne dejavnosti in da so informirani o upadu športno aktivnih študentov kot posledice Bolonjske reforme (navedeno v Strategiji Univerze v Ljubljani 2012–2020). Ugotavljamo lahko, da novo vodstvo UL kaže vsekakor voljo in željo, da bi se stanje univerzitetnega športa izboljšalo. Žal pa se omenja, da za izgradnjo lastne športne infrastrukture ni bilo namenskih sredstev, obstaja pa tudi mnenje, da je najemanje športnih objektov za programe univerzitetnega športa celo racionalnejše. Mnenja s sistemskim ukvarjanjem s tem področjem, vezanega na dolgoročno načrtovanje izgradnje, vzdrževanje in optimalno upravljanje športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa, pa nismo prejeli. Dejstvo je, da po osamosvojitvi Slovenije na UL ni bila izvedena nobena obsežna investicija (izjema je Univerzitetni plavalni center na Fakulteti za šport Univerze v Ljubljani, ki pa ga večinoma uporabljajo študentje Fakultete za šport za svoj pedagoški proces) v smislu izgradnje ali adaptacije lastne športne infrastrukture, kljub temu da se je število študentov podvojilo.

Problem je v tem, da UL za omenjene investicije lastnih sredstev nima, saj naj bi ta sredstva zagotovilo resorno ministrstvo in Mestna občina Ljubljana iz državnega proračuna.

Povedati pa je tudi potrebno, da se na UL po osamosvojitvi Slovenije sami niso ukvarjali sistemsko s tem področjem, saj za ta namen niso angažirali ustrezne strokovne službe. Iz navedenega lahko sklepamo, da je zaradi vse večjega števila študentov in pomanjkljive ustrezne športne infrastrukture, izvajanje športnih programov postajalo vse težje.

Vodstvu UL tako predlagamo, da v prihodnje v strateške dokumente razvoja univerze vnese dolgoročni načrt izgradnje, vzdrževanje in optimalno upravljanje športne infrastrukture. Potrebna finančna sredstva za izgradnjo športne infrastrukture se mora zagotoviti z resornega ministrstva in Mestne občine Ljubljana iz državnega proračuna ter iz drugih potencialnih finančnih virov. Ob vsem tem je potrebno tudi preučiti (koncentracija študentov) smiselnost izgradnje posameznih manjših športnih centrov (Bežigrad, Kode-ljevo, Rožna dolina, Vič-Gerbičeva, Brdo-Politehnika), ki bi študentom omogočalo optimalizacijo njihovega časa (uskladitev študija s športno aktivnostjo).

Prepričani smo, da bi bilo za uspeh na tem področju (vse, kar smo navajali) potrebno angažirati ustrezno strokovno službo. Ta bi skrbela za celovit razvoj (izgradnja, vzdrževanje, upravljanje) športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa, kot tudi za usklajevanje vseh programov univerzitetnega športa.

Univerza v Mariboru

UM je druga največja in druga najstarejša univerza v Sloveniji. Po zadnjih podatkih na njej študira cca. 14.000 študentov.

Univerza v Mariboru je dobila Univerzitetni športni center (v nadaljevanju UŠC), ki je bil predan njenim študentom in zaposlenim v uporabo junija 1995, februarja 2000 pa se je preimenoval po našem olimpijcu Leonu Štuklju.

Večnamenska dvorana UŠC, ki je namenjena športnim dejavnostim študentov, zaposlenim na UM in v prostih terminih tudi drugim uporabnikom.

Slika 5. Univerzitetne športni center Leona Štuklja – zunanost (arhiv: Zoran Kačičnik).

Slika 6. Univerzitetne športni center Leona Štuklja – notranost (arhiv: Zoran Kačičnik).

Ob izgradnji sodobne športne dvorane je bila predvidena tudi izgradnja prepotrebne zunanje športne infrastrukture. Žal v sklopu UŠC-ja le-ta do današnjega dne ni bila uresničena (z nekaj zunanjimi športnimi površinami razpolagajo le študentski domovi).

Mnenja smo pridobili od vodje UŠC, v vsebini Srednjeročne razvojne strategije UM 2013 – 2020 pa nismo zasledili, da bi bil univerzitetni šport sploh omenjen.

Dejstvo je, da UM z UŠC razpolaga z najboljšo univerzitetno športno infrastrukturo za potrebe univerzitetnega športa v Sloveniji, ki pa je žal že tudi zastarela. V preteklosti je bil UŠC več ali manj s športnimi programi študentov polno zaseden, ob uvedbi Bolonjskih študijskih programov pa je prišlo do velikega upada redno vadečih študentov.

Vodstvu UM predlagamo, da v svoje strateške razvojne dokumente vnese načrt razvoja športne infrastrukture. Sredstva za izgradnjo naj zagotovi resorno ministrstvo in Mestna občina Maribor na dr-

žavnem nivoju. Z dograditvijo (adaptacijo) UŠC-ja bo tako možno povečati programsko športno aktivnost študentov, kar bo doprineslo k celostnemu razvoju športa v Mariboru kot celotni Sloveniji.

Tudi v tem primeru smo prepričani, da je za ta namen potrebno angažirati ustrezno strokovno službo, ki bi strateško skrbela za celovit razvoj (dolgoročno načrtovanje izgradnje, vzdrževanje in optimalno upravljanje) športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa, predvsem pa optimalno izvedbo športnih programov. Podatki namreč kažejo, da nas v tem primeru lahko skrbi ravno programska dejavnost in drastičen upad redno vadečih študentov.

Univerza na Primorskem

UP je tretje največja univerza v Sloveniji, ustanovljena je bila leta 2003. Na njej študira po podatkih cca. 5.000 študentov. Za preverjanje hipotez smo mnenje pridobili od predstavnika rektorata UP, v vsebini Srednjeročne razvojne strategije UP 2014 – 2020 pa nismo zasledili, da bi bil univerzitetni šport sploh omenjen.

Slika 7. Univerza na Primorskem (arhiv: Valerija Gržentič).

UP svoje lastne športe infrastrukture (notranje in zunanje) nima.

Vodstvo UP že več let posveča pozornost reševanju pomanjkanja ustrezne prostorske infrastrukture, namenjene izvajanju študijske in raziskovalne dejavnosti, ki predstavlja osnovno dejavnost univerze. Na UP se zavedajo, da samo ustrezna prostorska in druga infrastruktura lahko zagotavlja kakovost izvedbe vseh dejavnosti, ki jih ponuja univerza, med katere spada tudi športna dejavnost študentov. Trenutno univerza ne razpolaga z ustrezno športno infrastrukturo, zato univerza zagotavlja redno izvajanje športne dejavnosti tudi s partnerskim sodelovanjem (z Univerzitetno športno zvezo Primorske). Trenutno UP pripravlja nov srednjeročni program investicij, ki naj bi zajemal tudi športno infrastrukturo za univerzitetni šport. Vsekakor pa bo UP še najprej v sodelovanju in partnerstvu z zunanjimi ponudniki iskala strokovne rešitve glede zagotavljanja kakovostne izvedbe športne dejavnosti za študente na UP. V danih razmerah pač ni mogoče pričakovati, da bi univerza lahko v celoti zagotavljala potrebno športno infrastrukturo in strokovni kader na tem področju. Na univerzi tudi menijo, da je potrebno obstoječo javno športno infrastrukturo modernizirati ter omogočiti njeno uporabo tudi UP. V takšnem pristopu vidijo tudi racionalizacijo gradnje in vzdrževanja tovrstnih objektov.

Slika 7. Srednja tehniška šola Koper (arhiv: Jakob Bužan).

Slika 8. Športna dvorana Srednje tehniške šole Koper (arhiv: Jakob Bužan).

Lahko pa vseeno pohvalimo, da UP pripravlja srednjeročni plan investicij, ki bo zajemal tudi športno infrastrukturo za potrebe univerzitetnega športa (bolj kot ne v upanju povezovanja z modernizacijo obstoječe športne infrastrukture javnega značaja, ki naj bi bila na voljo tudi programom univerzitetnega športa).

Tako kot na UL in UM predlagamo, da bi bilo potrebno za to področje angažirati ustrezno strokovno službo, ki bi strateško skrbela za celovit razvoj (dolgoročno načrtovanje izgradnje, vzdrževanje in optimalno upravljanje) športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa in temu primerno optimalno izvedbo športnih programov. Kot rečeno se na UP srednjeročni plan investicij pripravlja, vsekakor pa bi ustrezna strokovna služba pripomogla k optimalnejšem implementiranju omenjenega strateškega plana v smislu izboljšav programov univerzitetnega športa.

■ Zaključek

Slovenski univerzitetni šport se bo lahko uspešno razvijal le ob primerni športni infrastrukturi, ki mora biti v večinski lasti univerz ali študentski domov (lahko v kombinaciji javnega-zasebnega partnerstva). Športna infrastruktura za potrebe univerzitetnega športa na slovenskih univerzah je nujna za nadaljnji uspešni razvoj univerzitetnega športa kot slovenskega športa nasploh. Neodgovorno bi bilo pričakovati, da se bo redna športna aktivnost in skrb za zdravje med slovenskimi študenti dogajala kar sama od sebe.

Pridobili smo dostopne podatke, ki nam dajejo realno stanje o ustreznosti športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega

športa na slovenskih univerzah (literatura, viri, strategije razvoja posameznih univerz, navedbe oseb odgovorne za to področje na rektoratih posameznih univerz), ki kažejo:

- Na slovenskih univerzah se z dolgoročnim načrtovanjem izgradnje, vzdrževanjem in optimalnim upravljanjem športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa ni resno sistemsko ukvarjalo.
- Obstoječa športna infrastruktura za potrebe univerzitetnega športa, ki je v lasti slovenskih univerz, je zastarela in pomanjkljiva, saj ne dosegata predvidenih normativov iz Nacionalnega programa športa.
- Država (resorno ministrstvo in občine) za izgradnjo športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa ni zagotovila potrebnih finančnih sredstev.

Podali smo tudi predloge za izboljšanje stanja športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa, ki bi nedvomno pripomogla k izboljšanju programov univerzitetnega športa v vseh svojih strukturah (redna športna dejavnost, rekreativni šport, tekmovalni šport) kot tudi slovenskega športa nasploh. Predlogi so podani v smeri:

- Dolgoročnega sistemskega načrtovanja izgradnje, vzdrževanja in optimalnega upravljanja športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa (prostorski načrti, financiranje s strani resornega ministrstva, mestnih občin itd.) s strani ustreznih strokovnih služb na univerzah.
- Da Rectorska konferenca Republike Slovenije obravnava problematiko izgradnje športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa na slovenskih univerzah.
- Da Rectorska konferenca Republike Slovenije določi strokovno delovno skupino, ki bo pripravila skupni dokument izgradnje športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa, ki se predstavi državi – resornemu ministrstvu in mestnim občinam (s predlogom načrta financiranja izgradnje iz javnih in tudi zasebnih sredstev).
- Da slovenske univerze v svoje strateške razvojne dokumente vnesejo načrt izgradnje športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa.
- Da se načrt izgradnje športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa koordinira z načrti izgradnje športne infrastrukture v vseh treh občinah (Mestni občini Ljubljana, Mestni občini Maribor in Mestni občini Koper).
- Da se k aktivnemu sodelovanju povabi osrednjo slovensko športno organizacijo OKS-ZŠZ.

Prepričani smo, da se bodo omenjeni predlogi uresničili (dolgoročno sistemsko načrtovanje izgradnje, vzdrževanja in optimalnega upravljanja športne infrastrukture za potrebe univerzitetnega športa – prostorski načrti, financiranje s strani resornega ministrstva, mestnih občin itd.) le z angažiranjem ustreznih strokovnih služb na slovenskih univerzah. Posebno skrb pa bi bilo potrebno posvetiti tudi sistemskemu programskemu delu, saj upad redno športno aktivnih študentov zelo skrbi.

■ Literatura in viri

1. Bratuž, Ž. (2016). Pregled redno športno aktivnih študentov pri programih redne športne vzgoje in športa na Univerzi v Ljubljani v obdobju med 2004 in 2015. *Univerzitetni šport, IX* (9), 30–32.
2. Gerlovič, D. (2008). Nov športni sistem na Univerzi v Ljubljani (intervju s prof. dr. Ivanom Svetlikom). *Univerzitetni šport, II* (2), 4.
3. Gerlovič, D. (2009). Slovenski univerzitetni šport in športni objekti. *Šport, LVII* (3–4), 18–19 (priloga).
4. Gerlovič, D. (2016). Športni objekti in študentski šport. *Univerzitetni šport IX* (9), 26–29.
5. Kolar, E. (2010): Izdelava strategije razvoja športne dejavnosti študentov Univerze v Ljubljani. Ljubljana: Univerza v Ljubljani (rektorat), 31 str.
6. Matkovič, A. (2015). Študentski fitnes za prebivalce študentskega doma Ljubljana. *Univerzitetni šport XIII* (8), 40–44.
7. Matkovič, A. (2017). Študentski fitnes za prebivalce študentskega doma Ljubljana. *Univerzitetni šport X* (10), 38–42.
8. Mcauley, T., Obrist, M., Weber U. (2008): Konferenca ENAS. Basel: ENAS.
9. Pavko, M. (2014): Univerzitetni športni center Leona Štuklja. *Univerzitetni šport VII* (7), 24–26.
10. Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji (2014 – 2023). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.
11. https://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/strategija_ul/
12. Strategija razvoja UM 2013-2020.pdf
13. Srednjeročna razvojna strategija UP 2014-2020. pdf

mag. Matej Jamnik, predavatelj šp. vzg.
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo
Večna pot 113, 1000 Ljubljana
matej.jamnik@fkkt.uni-lj.si